

Vychází 1., 10., 20. každého měsíce o 10. hod. Expedicí se nachází v obchodnictví musikalí k „Beethovenu“ u Roberta Veita v Nových alejích č. 116. Kdo všechna čtyři čtvrtletí odebere, obdrží praemii.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl. půll. 2 zl., celor. 4 zl. rak. č. S poštou: čtvrtl. 1 zl. 15 kr., půll. 2 zl. 30 kr., celor. 4 zl. 60 kr. rak. čísla. Pro státy německé: půlletně 1 toľ. 10 nov. gr., celoročně 2 toľ. 20 nov. gr.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou a s roční praemií.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

1. dubna.

Nakladatel:

Robert Veit.

František M. Hilmar a jeho poměr k polce.

Sepsal Václav A. Crha.

Obyčejně se ve veřejných listech světa předvádívají mužové, kteří — jak Horác dí — hned při zrození svém vyzvání byvše pousmáním Melpomény chrámu Uměn šťastně dostoupili a v něm skvělý oltář i hojně ctitele si získali. A však obyčejným též bývá přímětkem životopisů jejich, že se jmenovávají ústavy a slavní učitele, pomocí jichž ten neb onen k slávě probuzen, vzděláván a zdokonalován byl.

I my bychom zajisté v článku tomto vedli slavného, světu známého muže na odiv veřejnosti, plnili bychom těmito řádky přání nečíslných ctitelů a zbožňovatelů, kdybychom mohli v první polovici zajímavého životopisu tohoto jmenovati řady učitelův a ústavů, na které bychom jakožto na vzdělavatele Hilmarovy odvolávati se mohli.

A předce i on vyzván jest pousmáním Melpomény a třeba klopotněji než jiní, i on dospěl ku českému našemu pantheonu, v kterém vykázal se skladbami, jež do Italie, Petrohradu, Londýna, Paříže, ba i za atlantský oceán vnikly co první druhu svého, alespoň co se týče času, byť i jiní šťastnější následníci jeho v jiném ohledu o první místo s ním závodili.

Na důkaz, že si nejen mužův v hudbě výtečnosti dosáhnuvších vážíme, nýbrž i takových krajanů našich, kteří sami sobě zůstaveni jsouce vlastním úsilím značnosti dobyli, a takřka osud donutili, aby uznal, že povolání jsou v řadu vyvolených národovců svých; podáváme tuto stručný nástin života Hilmarova, majíce nejvíce na zřeteli působení jeho v oboru hudby a poměr k polce, o jejíž původu a počátcích za posledních dob mnoho poptáváno i psáno bylo. Arci neopomeneme též vzpomenouti jeho zásluh o školství a mateřský náš jazyk.

František Matěj Hilmar narodil se r. 1803 v Nové Pace, kdež rodiče, František a Marie, pekařením skrovně se živili. Vzdor chudobě své dali však Františka i bra-

tra jeho Jana (jenž co podučitel zemřel) učiti u tamního učitele Víta Šádka zpěvu a hudbě na housle, flétnu a klavír.

S jakým nadáním a s jakou chutí hudbě se učil, poznáme nejlépe, že v 9. roku, tedy po tříletém cvičení, byl prvním solistou při sopránu a že, nebylo-li ho právě při zpěvu nevyhnutelně třeba, kteréhokoli z řečených nástrojů na kůru se chopil a k úplné spokojenosti naň hrával.

Starodávný zvyk Čechův jest, že se spolky hudebnické za hranice České putovávají a výživy i pochvaly si tak hledají. Zvykem tím uchopen byl i náš H. v 9. roku věku svého, když v Nové Pace a okolí jejím utvořil se podobný spolek hudebnický a chudobného mladičkého hudebníka jakožto flétistu s sebou vzal, aby poprvé jda z rodiště svého v širém světě štěstí své zkoušel. První tato cesta vedla hudebníky z N. Paky na Liberec, k Žitavě, Pirně do Drážďan; odtud pak zpět přes české hranice do Teplice, Plzně, Českých Budějovic; odtud do Kroměříže, pak po vodě do Vídně, dále do Brna, Olomouce, Těšína a nazpět domů. Podobné, ač ne tak rozsáhlé cesty vykonala táž společnost ještě čtyry, z nichž jedna vedla je do Broumova, Radeku pruského a Náchoda.

Především záslušno podotknouti, že tenkrát právě počalo hraní na klavír a libozněnu (piano-forte) docházeti oblíbenosti u šlechty a ve větších domech, poněvadž ale hráčů na ten nástroj bylo pořádku, často stávalo se, že, když do šlechtických domů přišli, tázáni bývali, zdaž z nich kdo na piano hráti umí. Z celé společnosti však byl jediný H., který přání tomu vyhověl a za hraní své z paměti i z not štědře obdarován býval. Stalo se mu též čtyřikráte, že si jej některé rodiny podržeti ano i za syna vzíti chtěly; tak n. př. jistý hrabě nedaleko Nového města (Neustadt) saského ještě i později dvakráte rodičům jeho psal, nikdy ale otce Hilmarova přemluvit nemohl, protože byl evangelík; pro tutéž příčinu nezůstal H. u bohatého hospodského blíže Krupky (Graupen) na pomezí českosaském, který jsa

bezdětek a náhodou na forte jej hráti slyšev, jej za vlastního vzítí chtěl; totéž opakovalo se v hoř. Rakousích a konečně na poslední cestě v Chudobě u Náchoda, kdež polský jakýs hrabě, jehož listy H. posud má, tak daleko to přivedl, že sám otec H—ův, již do Chudoby přišel a vše vyjednáno bylo, — když ostatní hudebníci ztráty u výdělcích se bojíce, tak dlouho otce i syna přemlouvali, až všickni kradmo z Chudoby uprchli.

(Pokračování.)

Pěstování hudby.

Z naučných listů od Václ. F. Červeného.

Často se nám Čechům veřejně a mnohem častěji po straně vytýkalo a vytýká, že hudba naše k úpadku se kloní a málem na pouhé šumaření již klesá. Ovšem není a dle stávajících okolností nemůže býti u nás hudba na takovém stupni, na jakém by snad býti měla a mohla; ale na pouhé šumaření, jak nám nedávno v jistých hudebních listech vytýkáno bylo, to posud nedošlo, a bohda nikdy nedojde. Vytýkati vady jest ovšem věc snadná, ale jejich prameny a přítoky vyhledati, dle možnosti je zameziti, na to se ještě málo pomyslilo.

Vezměme si jednou malinko času, a projdeme jen takorůž sběžně naši drahou vlast, vlast *Čechův*, vlast *hudebníkův*, i pohledněme zde i onde na venku, ve vsi a v městečku do světničky dost malé: shledáme, kterak tam učitel deset až třicet chlapcův osmi- i patnácti- ano i dvacetiletých v hudbě cvičí, neunaveně s nimi se moře, všemožně je napomínaje a pobádaje, by každé dítko co možná nejrychleji hudbě buď na ten neb onen stroj se vycvičilo. Kolik dobrých, kolik zlých slov, ba kolik klofnutí smyčcem přes prsty chlapec obdržel, když špatně škálu na housle neb klarinet ano i trombu hrál! — Chlapec tedy má co možná nejrychleji nejen zpěvu ale i hudbě se naučiti, předně aby mnoho nestálo učení to, za druhé, by chlapce v brzku nejen učiteli hospodskou muzikou k malému výdělku co náhradu zu učení, ale i sobě a rodičům k dost chatrné částce peněžitě dopomohl; ano i z té příčiny, by byl pýchou učitele hudby a lakadlem jiných chlapcův a rodičův. Takovýto chlapec osmi-, desíti-, dvanácti-letý, když se byl sotva rok, nejdéle dvě leta v hudbě cvičil, chodil ještě za posledních dob s pomocníkem místní školy, který obyčejně tuto funkci zastával, nyní ale z části s vysloužilými vojíny, na něž tato výživa přešla, do hospody hrát. Takovýto chlapec dostával, ačkoliv učitel polovičku platu muzičního na ně bral, pouze osmý, čtvrtý, na nejvyšší třetí díl; až když chlapec místo řádného hudebníka zastával, udělována mu polovička, nejvyšší dvě třetiny platu

toho. Konečně chlapec osamostatněl a obyčejně k vůli výdělku k jinému spolku se přidal, chtěje úplného platu docíliti.

Co se ale stává z takových chlapcův? — Mnohý ovšem zůstane dobrým — chlapcem, ale větší část přiučivše se všelijakým způsobem odbývá hudbu takorůž po šumařsku, až přijde čas, kdy jsa dle vzrůstu těla a částečně dle hudby schopen k vojenské kapelle se hlásí, dada se buď cizím schválením, buď z vlastního pudu k plukům uherským, vlašským a polským, dobrovolně odvésti, pokud mu možná pod lepšími výminkami, ano — jeli lépe v hudbě vzdělán — i s nabytím jakési šarše. Také se stává, že mladíci při obstojném a nadějném zrůstu v patnáctém a i čtrnáctém roce stáří svého k vojenské hudbě přijati bývají, kdežto patričního stáří čekají, by pak jak sluší a patří odvedeni čili assentováni byli. Učitel ztrativ takto chlapce, přibírá a cvičí jiné, kteří toutéž dráhou později se ubírají. Z těchto příčin se stává, že na venku hudba jen tenkrát lepší bývá, když k ní přistoupí vysloužilí hudebníci vojenští, kteří majíce doma buď nějaké řemeslo neb jiné zaměstnání, od vojenských kapel odcházejí.

Stopovavše takto počátky největší části českých hudebníků, obraťme se nyní za nimi do hudeb vojenských, co a jak tam působí. — Takovýto mladík bývá první čas ovšem jako u vidění, ale má-li dobrý základ, vtip a vytrvalost, i v hudbě rychlých pokroků činí a v několika letech bývá z něho hudebník dobrý a z velké části člověk pořádný. Ohledněme se po všech končinách Evropy, ano zajdeme i do Ameriky i dále, a shledáme všude hudebníky české. Není snad ani jedné rakouské hudby vojenské, v které by nebylo Čechů, ano velká část jich jest úplně česká; i podiví se kolikrát ten i onen, když přijda k hudbě pluku uherského neb vlašského, osloven bývá od velké části naší mateřštinou. Kdo měl příležitost přijíti v místa, kde jeden kapelník druhého stihá, ba často dva i tři najednou pro hudebníky do Čech přijíždějí; podiví se jak se i dohazovači hromadí, kteří o takových lidech, třebaš třináctiletých chlapcích k vojsku chuf majících zprávy dávají, a pozná, jak důležitý o rozsáhlý jest, ať díím vývoz hudebníkův českých do jiných zemí rakouských, a jaká váha se vůbec na tyto mladé hudebníky klade. Zde můžeme v pravém smyslu užiti pořekadla, které dí: „*že když se udělá do světa někde díra, Čechem se zastrčí.*“

Jdeme za těmito chlapci dále: z mnohého stal se v několika letech vážený slavný muž; neunavenou pilností a bystrostí ducha stal se mezi jiným kapelníkem c. k. vojenské hudby, ano mnohé bychom mohli z nich vypočísti, kteří jsou oslavou země České. — Jaké pak ale jsou vojenské hudby naše? — odváží se mnohý

tázati. Tomu díme: mnohý kapelník z německé říše, slyše hudbu rakouskou, obživne, mnohý sobě přeje a objedná různé od nich pochody, mnohým jest vítáno slovo rakouského kapelníka o hudbě, mnozí rakouští kapelníci byli od cizozemských vlád za svou výtečnost zlatou medailí pro umění a vědy vyznamenáni, což dokazuje, že, ačkoliv německé hudby jsou dobré, rakouské nad ně vynikají tak vysoko, že na tomto božím světě první jsou. Ano sami pyšní Francouzové to uznávají a veliký znalec hudby jejíh kapitán Cl. Reynaud ve svém úsudku (*Travail universel T. II.*) pařížské výstavy r. 1855 hudebních nástrojů se týkajícím, své vládě dí: „Vojenské hudby Německa (chce říci Rakouska, považuje Rakousko co ouda německého spolku za Německo) předčí ty nejlepší francouzské orchestry.“

(Dokončení.)

Václav Em. Horák.

Stručný životopisní nástin. Podává redaktor.

(Dokončení.)

Juž tehdaž na slovo vzatý V. *Horák* neobdržel, nevíme z jakých příčin, kapelnictví u sv. Štěpána ve Vídni. Leč to ho neodstrašilo. Konal horlivě své povinnosti a pracoval pilně na svých skladbách kostelních.

Dne 1. září 1853 ustanoven za ředitele kůru u sv. Vojtěcha, načež několik let na to od hudebního spolku „*Mozartea*“ v Solnohradě co česný oud zvolen jest. Když konečně Albin *Mašek*, ředitel kůru v Týně chorregentské místo u sv. Mikuláše na Malé Straně obdržel, stal se V. *Horák* r. 1859 ředitelem kůru v Týně, kdež až dosud blahodárně působí.

Horákovy první komposiční pokusy padají do jeho chlapeckých let, anto co hoch na vyzvání učitele a katechety na farní škole Maltezské několik *jedno- a dvouhlasých písní* pro školáky v hudbu uvedl, které buď ve škole neb při veřejné zkoušce zpívány byly. Mimo tyto složil mladistvý *Horák* pro žáky, které časem divadlo hrály, malou *zpěvohru*.

Študujíc gymnasium, složil V. *Horák* 2 *kantáty* pro čtyry hlasy a smyčcový kvartett a co žák šesté latinské školy, neb tenkrát co rhetor, napsal své *první Te Deum*, kteréž v opisech po Čechách obihá. Roku 1834 obdržel V. *Horák* za své *Veni sancte a Te Deum* (Čís 3.) *první odměnu* a roku 1836 za své figuralní requiem třetí *odměnu* od jednoty k zvelebení kostelní hudby v Čechách. Toto *Te Deum* vyjde co nevidět tiskem u Leuckarta ve Vratislavi.

Do tohoto času padá značné množství *vokálních kvartetů* pro mužské hlasy. Některé z nich obihají pod *cizím jmenem* a některé také „*auctore inco-*

gnito“ pod žádným jmenem. Mladý svobodný pan z Larissu přišed jednou k Horákovi, prosil ho, by mu vokální kvartetto k zastaveničku složil, podotýkaje, že musí být skladba v tom způsobu, jaký mu naznačí. I sedl si pan z Larissu k pianu a zpíval mu kvartetto, kteréž za Kreutzerovo držel a ve své sbírce choval. Avšak toto kvartetto, které mu za vzor sloužiti mělo, nebylo jiné než Horákovo kvartetto: „Kennst du den Ton?“ jež toho času kvartetním zpěvákům známé bylo. Jednou byl V. Horák co parvista k posvícení do Roztok pozván, aby tam sopranovou partii zpíval. Mezi hudebníky, kteří z Prahy tam pozváni byli, nacházel se též pan *Paul*, kontrabassista kůru u sv. Víta, muž, jenž si nedával dlaň před ústa. Mše počne; varhaník vezme trojzvuk toniky, dominanty, opět toniku, 4tý stupeň, toniku a ustavičně to samé. Tu se obrátí Paul k němu řka: „Kdy pak přec začnete (t. preludovat)?“ Když však varhaník z místa nemohl, vzal Paul Horáka za ruku a odstrčiv varhaníka posadil jej za varhany a V. Horák musel tenkrát dvojí službu zastávati.

Od Horáka nevyšlo sice mnoho kostelních skladeb tiskem; avšak všechny nesou na sobě pečeť dokonalosti. Tiskem vyšlo jeho *vokální requiem* pro mužské hlasy (jeho nákladem), dále u J. *Hoffmanna* v Praze *první mše* do F, druhá do D, třetí do Es, čtvrtá do C, 1 *gradule* (tenor- a klarinetsolo), 1 *offertorium*, *zpěvní škola* pro sopran a alt s průvodem houslí; 6 *českých* čtverhlasových *zpěvů*; u *Spiny* ve Vídni vyšla jeho *pátá mše* do B; u *Leuckarta* ve Vratislavi jeho *šestá mše* do D, 1 *graduale*, cenou poctěné *Te Deum* a 1 krátká *pastorální mše*; u Siegla v Lipsku vyšlo jeho theoretické dílo „*Ueber die Mehrdeutigkeit der Akkorde*“ a konečně u Rob. *Veita* v Praze dva české *čtvero zpěvy* (co příloha k Daliboru) a *Pašije*.

Ponechajíc si pozouzení jednotlivých skladeb páně *Horákových* na jiný čas, podáme tu toliko některé úsudky o jeho třech mších: O *první mši* do F praví kritik „*Prager Zeitung*“ od r. 1846 číslo 10.: „Čím více se dá znáť potřeba kratších mší, které by spolu vyšším požadavkům chrámu a umění vyhověly, tím větší potěšení nám to působí, že v tomto díle na velmi potřebnou skladbu téhož druhu poukázati a ji s vším právem všem ředitelům kůru v městech a na venkově co nejvřeleji poroučeti můžeme. Jako každý znatel poprvé ji uslyše, hned poznati musí, že skladateli upřímně o umění se jednalo; taktéž dosáhne zajisté mše tato vůbec svým jednoduchým ušlechtilým zpěvem a svým obezřelým vedením hlasů při snadném provedení nejprívětivějšího účastenství.“ O *druhé mši* píše se (v „*Intelligenzblatt der Prager Zeitung*“ od r. 1848 čís. 27.): „Bez harmonického přeplnění a instrumentální skvělosti po-

tkáváme se tu všude s jednoduchým, ušlechtilým zpěvem a s ustavičným zřetelem na snadné provedení a s tak milým okrouhlením formy co do liturgických potřeb, že tuto mši nejen k nedělním alebrž i k slavnostním službám Božím všem městským a venkovským kůrům co nejvřeleji poroučíme.“ O třetí mši do Es praví kritik (Mercy's Anzeiger od r. 1854 čís. 306): „Toto navzdor snadnému vyvedení a jednoduché faktury ryzostí a působlivostí vynikající dílo jest pozoru hodné dílo v oboru kostelní hudby. Veškeré částě jsou vznešeně držány a nejen vedení hlasů alebrž také nástrojů je ušlechtilé a s velkou rozvahou pracováno.“ O této mši praví kritik hudebního listu „Monatschrift für Theater und Musik“ (r. 1856 sešit lipnový): „Horákova mše jest tak bohatá na ušlechtilý zpěv, tak výtečně harmonisovaná a ve svých záběbách episodicky do pole kontrastu podniknutých zpracována, tak odměřeně a prakticky instrumentována, konečně organicky článkována, že ji bez obalu *mistrovským dílem* svého druhu nazvati můžeme.“

Konečně vyslovujeme ještě přání, aby Musa Horákova ještě četnými svými dary hudbymilovnou vlast naši obdařila. Životopis V. Horáka vyšel též v díle „Galerie der berühmten Pädagogen und Componisten“ v Augsburgu a v časopise Lumíru r. 1857.

Z Krakova.

Koncert ku prospěchu opatroven dítek. — Kapella c. k. pluku Hanoverského a kapelník p. Jos. Wiedemann. — Sl. Zawiszanka. — Pan a paní Salamonská. — Celista B. Kunze. — Zpěvácký spolek. — P. Pískáček. — Polská neshodnost.

Dávno již neměli hudby milovní obyvatelé staroslavného Krakova příležitost okusiti takových vzácných pochoutek hudebních, jako v koncertě v neděli dne 4. března o polednách v redoutném sále ve prospěch opatroven dítek uspořádaném. Koncert tento měl v programu sedm dosti zajímavých instrumentálních a vokálních skladeb a započat byl ouverturou ku zpěvohře „Cikánka“, do nížto skladatel Balfé zručně byl vetkal okouzující zvuky znárodnělé naší české písně: „Těšme se blahou nadějí“ od J. T. Krova a kterouž řízením kapelníka svého p. Jos. Wiedemanna vykonal orchestr c. k. pluku Hanoverského, záležející nejvíce ze statečných Čechů, jenž mimo to přednesl v druhém oddělení „Pot-pourri“ ze zpěvohry „Hernania“ od řečeného kapelníka složené. Největší však sensací vzbudila výtečná zpěvkyně, slečna Helena Zawisz, uměleckým přednesem krásné kavatiny z opery „Domino nero“ od Laura Rossiho a dvojzpěvem ze zpěvohry „La Tra-

viata“ od Verdiho se zdejším učitelem zpěvu p. Salamonským vykonaným. V tomtéž koncertě vynikla mistrnou hrou a výtečným provedením koncertu Moschelesova na piano paní Emilie Salamonská, choť jmenovaného učitele zpěvu, rozená Karnatz z Berlína, o které mimochodem podotknouti sluší, že si zde v krátkém času svého pobytu jako učitelka hudby velké získala zásluhy a že ji k nejlepším zdejším učitelům hudby přičísti lze. Posléze zbývá nám ještě zmíniti se o cellistovi p. B. Kunz-ovi (z Lipska), členu zdejšího orchestru divadelního, jenž dosáhl pochvaly za pěkné provedení skladby A. Marianiho *Lamento d'un trovatore* a za fantasii Boehmovu.

K všeobecné žádosti prodloužila sl. Zawiszanka svůj pobyt v Krakově a vystoupila ještě jednou v divadle dne 13. března mezi aktami od herců polských výborně představené veselohry hr. Fredra pod názvem „Pan Geldhab“, zavedíc se nám důstojným přednesem kavatiny ze zpěvohry „Macbet“ od J. Verdiho, zvláště však s nadšením vyvolána a nesmírným potleskem poctěná byla za čarokrásnou piecu: „*Recitativ i Arie* (G-moll) z druhého jednání zpěvohry „Halka“ od St. Moniuszki k slovům Wolského:

„Gdyby rannem słońkiem
Wzlecić mi skowronkiem...“

a když posléze na rozloučenou zazpívala v nadný „Mazurek“ útvaru knížete Kaz. Lubomirského, obsypána jest květinami.

Sl. Zawiszanka stala se zde ozdobou tak řka všech soukromných kruhů hudebních a v jednom měli jsme tu čest, seznámiti ji s několika písněmi českými, z kterých se ji národní „Koulelo se koulelo“ a „Adámku náš“ zvláště ale Tomášková „Kytička“ (z Rukopisu Královského) velice líbily, tak že si jejich opis snažně vyžádala nesmírně se těšíc, že po kratinkém ponaučení sama mohla zpívat „po czešku“ i dovedla přečísti si poslední (8.) číslo „Dalibora“, kteréž si též „jako milą pamiątkę“ — jak se sama vyjádřila — vyprosila. *) — Nebude Vám lhostejná i ta hudební novina, že se zde utvořil přičiněním několika přátel zpěvu „Spolek zpěvácký“, jenž nejen od vysoké vlády potvrzení obdržel, ale i s takovou příznivou potkal se okolností, že mu vykázano místností zdejší „Bursy muzycznój“ (hudební školy) k schůzkám a k cvičením. Za ředitele sboru zvolen jest ve valném shromáždění členů dne 7. března p. Pískáček, rozený Čech, úředník při zdejším c. k. zemském stavitelství — a poněvadž se mimo něho ještě několik statečných Čechů mezi členami spolku nachází, kojíme

*) Kézby slovátná tato umělkyně též naši Prahu navštívila.

se potěšitelnou nadějí, že se nebude jen zpěv německý výhradně pěstovati, ale že i „česká píseň“ důstojně zastoupena bude. Že se v řečeném spolku při nejlepší vůli ředitelstva na zpěv polský přítomně ohledu míti nemůže, následuje z toho, že podniknutí toto u domácích jen velmi nepatrné nalezlo účastenství, tak že v celém sboru hrubě ani jedno kvartetto tuzemci zastoupeno není. Práli a radili jsme už dávno, aby zpěvumilovní Krakované — jichž počet jest dosti znamenitý — starali se založiti spolek, jehožto účelem by bylo pěstování čtverhlasého zpěvu polského — leč dlouhé a příliš nudné byly o tom debaty — vedené — jak to obyčejně bývá — ponejvíce od neskromných nedouků, a pěkná idea o „Towarzystwie amatorów śpiewu“ posléze předce nebyla uvedena v skutek a to hlavně pro známou neshodnost polskou, již důvtipný Krasicki druhdy výborně byl nakreslil, řka:

„Niech tylko czterech, pięcin radzą
I nic niezrobią, i pewnie się zwadzą*)
a kteráž bohužel! i v tomto pádu podala nový důvod o dosavadní úplné platnosti slov básníkůvých. V. D.

Haydn.

Obrázek ze života. Podává Kar. Adámek.

(Pokračování.)

„Nemoha dále, obrátil jsem se k Bohu, modlil jsem se mnohdy růženec aneb Ave, a věřte, vždy jsem nabyl nových myšlének a nového nadšení. Denně jsem prosil na kolenou Boha, aby mi dodal síly ku šťastnému dokonání díla začatého.“ Psal dluho. Zdálo se, že jej namahavá práce ducha neunavuje, ano zdálo se, že pomocí Boha nabývá síl nadlidských.

Náhle přerušila ho choť jeho do pokoje vstupující. Haydn vstal a ustrašen stanul pohledna v bledý, poděšený obličej své manželky.

„Co se stalo? Co Tě poděsilo?“ tázal se hlasem chvějícím. Starý sluha Konrád vypravoval nesouvislé nové zprávy: Arcivévoda Karel byl v bitvě poražen, Wurmserovy voje rozehnány. Voje nepřemožitelného generála Bonaparte táhnou rovnou cestou k Vídni, Vídeň i Rakousko jest ztraceno!“

„Jsou to arcit bolestné zprávy, avšak doufejme v Boha. Není dosud vše ztraceno!“ Takto tešil Haydn poděšenou manželku a sluhu.

„Pro Bůh, jak můžeš být tak pokojný?! Strašlivé vojsko Francouzů táhne k Vídni, a hrozí všemu záhubou a ty jsi chladný, ty se neděsíš! Sám císař odejel

z Vídně, ano i poklad státní odvezen, a ty se nestaráš o svou i mou bezpečnost, bezpečnost majetku svého?“ mluvila choť Haydnova. Klidně odvětil Haydn hlavu pyšnou svěse:

„Smutné jsou to zprávy, doufejme však v Boha a v milostivého zeměpána!“ Císař jest laskavý otec náš, on nás neopustí!“

„On však nás již opustil!“

„Opustil-li nás, neustál o nás se otcovsky starati.“ Smrtná bledost se rozlila po lících Haydnových; byloť patrné, že se ho zpráva o odjezdu císařově bolestně dotkla, že slova útěchy nebyla plodem jeho přesvědčenosti. Nemoha se déle přemoci, hluboce vzdechl a velká slza zasmušila oko jeho.

„Neměla-li jsem pravdu?“ pravila choť Haydnova. Nastala malá přestávka trapného mlčení. Rychle vztyčil hlavu skloněnou a v oku velikého mistra se zaleskl plamen mohutný, plamen lásky k vlasti, lásky k vládci a plápol velkého genia, záře velké myšlenky. Hrdě pošinul hlavu a pevně pravil:

„Nehodno jest pravého občana, aby pomýšlel na sebe a na skrovný majetek svůj, když vlasti nebezpečí hrozí. Nehonosil jsem se na darmo jmenem poctivého, pravého Rakušana a dobrého křesťana! Když se celá Vídeň vystěhuje, Haydn neopustí sídlo císařské, Haydn osvědčí, že jest vlastenec a že pod šedinami jeho bije srdce jarého, vlasti oddaného jinocha. Hanba synu, jenž matku, jižto se za jasných štěstí dnů honosíval, za dob utrpení opouští! Já Vídeň neopustím!“

Haydn tak ve svém zanícení choti a služebnictvu imponoval, že všichni umkli a na bázeň svou zapomněli. Co zjev ze říše nadhvězdne, kráčel ku klavíru, a začal jemně, temně hráti melodii choralní, myšlenky zastíňovaly čelo jeho, oko jako obyčejně upíral k obloze; hrál rázněji, jednotlivé zvuky melodie vystupovaly silněji a silněji, čelo jeho se jasnilo, oko jeho plálo vznešeným zanícením, jako vždy když byl nadšen novou vidinou. Mimovolně započal pěti slova dosud mu neznámá, a zpěv se řinul z úst kmetových co potok jarý a naplňoval nadšením a povznešením srdce poslouchajících; ve zpěvu tom se chvělo srdce jeho. Haydn zpíval po prve bujarou, proslavenou modlitbu vlastenců:

„Bože zachovej nám krále!“

(Dokončení.)

*) Necht se jenom tři, čtyři radí,

I nic neučiní a ještě se povadí.

FEUILLETON.

Z Prahy.

Stavovské divadlo. V těchto dnech byla na repertoiru toliko Meyerbeerova opera „Pouť do Ploermelu,“ kteráž se nyní už s estého představení dočkala. Nejvíce vynikla v opeře této sleč. B. Brennerova, jež tuto partii za svou nejlepší a nejvděčnější považovati může. Všechny těžkosti této úlohy překonává sl. Brennerova s nevýslovnou lehkostí a zbuzuje vždy největšího účinku. Mimo tuto slyšeli jsme též Wagnerovu operu „Rienzi,“ kteráž jaksi svou přitažlivostí u obecnstva ztrácí.

— Koncert neb lépe řečeno školní zkouška 12letého Ed. Gerstbergera dne 24. března v sále na Žofině došla u četného obecnstva tak trudnosměšného výsledku, že se na nic podobného nepamatujeme. Hned po provedení ouvertury „Die vier Menschenalter“ od Lachnera, jižto páně Kom sak ů v orchestr precísně přednesl, nastal v programu zmatek nad zmatek, při němž dva zpěvy vynechány a as dvě piecy s orchestrem proto provozovány býti nemohly, že se ladění piana s laděním orchestru neshodovalo. Což neměl uspořadatel koncertu dosti času, by piano před koncertem naladiti dal? O sutor, ne ultra crepidam! Domnělý koncertista E. Gerstberger hrál v celku nesprávně, dada na jevo, že ani obyčejnou škálu bezúhonně zahrátí nedovede. Döhlerovu nocturnu odehrál po školácku a reverie od Vieuxtempse s panem Stambergem beztaktně, a by v saltarelle od A. Dreyschocka oktavy na jisto lapati mohl, zkalil si pedálem klavesnici a počal v kalu nemilostně lovit. Při této produkci myslil si zajisté každý: „Chlapče, uč se raději několik let; neboť umíš velmi málo!“ My však nepochopujeme drzost, s jakouž uspořadatel koncertu něco tak nezralého obecnstvu podati mohl; neboť už v loni jsme jej na to upozornili. S Gerstbergerem přednášel pan Stamberg na housle piecu od Vieuxtempse a osvědčil velký tón a pěkný přednes. Sl. Ledererova zpívala dvě arie velmi neobratně. Polovička čistého výnosu tohoto koncertu připadne na nové zvony do chrámu Karlínského a druhá polovička k jinému dobrému účeli, jež však pan uspořadatel udati opomenul. Bylo by snad prospěšné, kdyby se tato polovice věnovala ku prospěchu ústavu pro Pražské chudé.

— Koncert ku prospěchu ústavu pro Pražské chudé v neděli dne 25. března v divadle uspořádaný měl co do provedení skladeb skvělý, co do peněžního výnosu skutečně smutný výsledek; neboť návštěva byla tak slabá, že se z tíži útraty téhož koncertu zaplatiti mohly. Tu jsme seznali úplně krasochuť a dobrou vůli zdejšího obecnstva. Koncert, jenž se tak výtečným programem honosil, dobrý účel, jenž by se všemožně podporovati měl; obě tyto okolnosti padly u Pražského obecnstva jako hrách na stěnu. Bídne panují u nás poměry, neboť sebe nejlepší koncerty, které se bez subscripce dávají, nedocházejí u obecnstva, bídnými koncerty ztýraného, téměř žádného účastenství. V koncertě tomto slyšeli jsme synfonii od W. A. Mozarta (G-moll) a synfoniickou odu „Poušť“ od Feliciena Davida. Felicien David, Francouz, započav dílo toto v dubnu 1844, skončil je v lipnu

a dal je dne 2. prosince téhož roku v konservatoriu Pařížském provozovati. V synfoniické odě této shrnul skladatel všechny upomínky ze svých cest po východních zemích a velkolepý obraz z nich utvořil. Je to zvukomalba, ku kteréžto vysvětlující báseň přidána nebo spíše za základ položena jest. Jak trefně a důmyslně líčena jest jednotvárnost pouště, zuření bouře, příchod a odjezd karavany, modlitba východňanů atd. Zvláštní barvitost, jinotvárná scenerie a vetkané orientální zpěvy, slovem zdařilá tato zvukomalba poutá pozorné posluchače a nedá se upříti, že je to práce velezajímavá a duchaplná. Slova jsou od A. Colina, jenž poušť dle vlastního pozorování znal a s velkou živostí vyličil. Provedení obou skladeb bylo precísne a bezúhonné. Slečna Mikova zpívala arii z opery „Páris a Helena“ od Glucka a pan Eilers arii z oratoria „Eliáš“ od Mendelssohna a došly za výborné provedení velké pochvaly.

— Koncert ku prospěchu katolických tovaryšů měl v programu vzletuplnou ouverturu ku „krásné Melusíně“ a mohutnou genialně pracovanou synfonii, C-moll od Beethovena, kteréžto pod obrátným vedením p. kapelníka Fr. Škroupa s velkou precísí provedeny byly. Mimo tyto slyšeli jsme koncertní kus od Reinecka (op. 33), jehožto hlavní motiv z Alaryho opery „Le tre nozze“ vzat a suchopárnými passážemi obrouben jest. Pan Rudolf Altschul přednášel dotčený kus správně a obrátně, avšak s posuňkami. Konečně zpívala výtečná dilettantka, paní Bělská, kterouž jsme už před několika lety v hudební zábavě u p. P. Maydla slyšeli, arii od Mozarta a dvě písně české „Věnočky“ (příloha k Daliboru) a „Kde domov můj“ od Fr. Škroupa. Hlas paní Bělské, kteráž se u p. Čabouna ve zpěvu zdokonaluje, je ušlechtilý sopran velkého objemu, jenž zbaven byv vplyvu jisté značné tísně silou a zvučností tím více vynikne. Škola její je výborná, přednes promyšlený a zvláště v kantileně výrazný. Paní Bělská byla po provedení písně „Kde domov můj“ mnohokrát volána a dosáhla by i zajisté v arii Mozartově ještě hlučnější pochvaly, kdyby tempo v druhé části rychleji vzato bylo. Výsledek koncertu byl skvělý, neboť program vyhověl letos zúplna požadavkům přčetného obecnstva.

— Třetí koncert konservatoria odbýval se ve čtvrtek dne 29. března v divadle. Koncerty konservatoria patří bez odporu k nejzajímavějším koncertům Pražské koncertní saisony, poutajíce obecnstvo zvláště tím, že žáci ústavu své pokroky na nástroje osvědčiti mohou; avšak uspořádání toto došlo loňského roku neodůvodněné změny; neboť část žáků, kteří vysoupiti mají, musí ustoupiti cizím virtuosům, kteří za značný honorar (nemýlíme-li se, za 20 louis'orů) od jednoty k zvelebení hudebního umění jim nabídnutý, nyní v koncertech účinkují. Než, rádi bychom věděli, k jakému to je účeli? Žákům dobrých vzorů podávati? neb většího peněžního výnosu docíliti? Pochybujeme, že se v obou případech žádoucího výsledku dosáhne; neboť proč vystupují v koncertech též virtuosové na piano (vloni Dreyschock, letos Bülow), když se ani na piano v ústavě obligatně nevyučuje a co získá žák, uslyšev jednou za rok virtuosu na housle neb cello? Málo neb ničehož! Žáci mají ve svých pánech professorech výtečné vzory a bylo by raději žádoucí, aby se spíše chovancům konservatoria

příležitosti poskytl u veřejnosti vystupovati. Ale tu nám tane otázka na mysl, proč neslyšíme téměř už po 4 leta žádného žáka na fagot neb kontrabass. Není snad žáků na tyto nástroje? Velice pochybujeme, ba máme za to, že páni professorové Hrabě a Gross, kteřížto výtečné žáky vzdělali, ještě dosud zdatnými žáky se honositi mohou. Nuže, proč se tito odmršťují? Jaká toho příčina? Vytknuvše takto vadu kojíme se nadějí, že ji jednota k zvelebení hudebního umění v Čechách na přes rok odstraní. Prozatím podotkneme, že třetí koncert velmi příznivého došel výsledku. Pan H. z Bülowa (co host) přednesl Beethovenův Es-dur koncert, nocturnu od Chopina a pochod z „Tannhäuseru“ od Liszta a byl mnohokrát volán. Neméně libili se žáci Popper (na cello) a J. Hřímali (na housle), kterýžto poslední podivuhodnou samostatnost v přednesu osvědčil. Zevrubnější zprávu podáme příště.

— Slečna Alb. Zadrobilkova zbuzuje v Paříži vždy větší a větší sensaci. Dne 17. března hrála mladá umělkyně v soiree u hraběnky Manilové, kdež nevýslovným výsledkem své skladby na piano přednášela. Dne 29. března uspořádala sl. Zadrobilkova svůj druhý koncert v sále u Beethovena. Bydlit v Rue Vivienne číslo 37.

— Pražský virtuos na piano pan Karel Jeltsch dával nedávno v sále Erardově v Paříži koncert s velkým úspěchem. Obecenstvo bylo četné a vybrané, a obsypalo koncertistu pochvalou za výtečnou hru, v níž se žádného bažení po efektech nejevilo.

— Náš věhlasný skladatel pan W. H. Veit v Chebu pracuje nyní na větší české skladbě pod jmenem „První májová noc“ od J. Erbena, kteráž zajisté obohatí literaturu českého hudebnictví. Kéž by tohoto výtečníka i jiní naši skladatelé, pánové A. Ambros, B. Kittl, A. Dreychock atd. následovali! Zajisté by si velkou zásluhu o českou hudbu získali.

— Česká poslední beseda v sále konviktském dne 28. března podala četnému obecenstvu utěšené zábavy. Slečna Paulina Küglerova překvapila nás cituplným přednesem polské písně, zastavenička a národních písní českých „Horo, horo vysoká jsi,“ „Hněvej ty se“ a mnoho jiných, v nichž svůj sympathický hlas v plné kráse rozvinula a velkým potleskem odměněna byla. Téhož významení dostalo se sleč. A. Vávrové za výtečný přednes „Zefíra“ od Kittla, „Zvuky české“ od Schulhofa, jež pod rukou její velké půvabnosti dosáhly. Velmi účinná paní Pešková bavila obecenstvo roztomilým způsobem dvěma deklamacemi, z nichžto „Kouzelník“ od F. Douchy neodolatelně na svaly smíchu působil; pan Karel Strakatý roznítil posluchače přednesem národních písní a Krovových „Těšme se blahou nadějí“ a „Porodila mne moje matička“ a jiných k nesmírné a nekonečné pochvaly a přidal ještě píseň „Šampaňskou.“ Do největšího rozmaru přivedl obecenstvo však hudební žert od našeho znamenitého W. H. Veita, totiž: koncert na prázne struny houslí s průvodem orchestru z dětských nástrojů sestávajícího, kterýž zábavu tuto mile okorenil a velké pochvaly došel. Konečně slyšeli jsme nové písně „Ciganské melodije“ od Karla Slavíka, kteréž původností a ryzostí vynikající velmi se libily. Pan Neděla zpíval je zdařile

a s citem. Konečně musíme se zmíniti o p. Přerhovi, jenž deklamacemi, a o panu Pollnerovi, jenž přednesem českých písní na piano obecenstvo mile bavili.

— Pan Jos. Dotzauer, Pražan a v hudebním světě svou operou „Ein Besuch in St. Cyr,“ kteráž se též v Praze dávala, chvalně známý, složil ve Vídni novou operu „Domingo,“ která tam as ve 3 nedělích provedena bude a v níž sl. Wildauerova a Liebhardova, pak pánové Walter, Meyerhofer a Hölzel vystoupí. Pan Dotzauer narodil se r. 1798 v Praze, učil se obchodu a po své cestě r. 1821 do Neapole, kdež se mu co pianistu a skladateli obdivovali, věnoval se docela hudbě a zvláště svými písněmi se vyznačil.

— Zdatný skladatel a krajan náš pan Bedřich Smetana, v Gothenburgu (ve Švédsku) píše nyní na synfonické skladbě pod jmenem „Hakon Jarl.“

— Hudební literatura. Pan Fr. Pivoda vydal nákladem pana Rob. Veita dvě německé písně „Veilchen“ a „Heraus,“ kteréž své vysokorodé žákyni paní hraběnce Leontině Khevenhüllerové věnoval. Písně tyto jsou ušlechtilé, významné a cituplné.

(V. M. V.) **Z Budějovic.** (Slavení čtyřletého zpěv. spolku.) V neděli 4. března slavil zdejší zpěvácký spolek (Liedertafel) památku svého čtyřletého trvání, jež děkuje nynějšímu řediteli kůru p. V. Novotnému, tehda představenému a učiteli na hudebním ústavu. Po čtyry roky své existence poskytl nám spolek tento mnohé pěkné zábavy, kteréž jenom hudba a zpěv může podati; a nejen zde, nýbrž při častých výletech do okolí býval milerád slýchán a od milovníků hudby provázen. Sestává teď z více než šedesáti osob a činní i čestní oudové zvětšují počet tento. Představení jeho jsou p. V. Novotný a p. F. Lustig, vzorní učitel na 4. třídě dívčí školy. Jak sděluje zdejší týdeník, věnoval týž spolek z čistých výnosů koncertů a besedních provedení as 200 zl. užitečným účelům. Zdar mu!

(M. A.) **Z Kladna.** V neděli dne 29. března uspořádal zde pan doktor Pichl akademii ku prospěchu chudé školní mládeže, v nížto sám dvě humoresky s velkým rozmarem přednášel. Hudební hornická kapella pod vedením p. J. Stříbrného provedla s pochvalou ouverturu od Mercadantea a pan Stammersberg z Prahy dvě koncertantní piecy od Vieuxtempse s velkou obratností a správností. Mimo tyto slyšeli jsme nadanou diletantku sleč. Karolinu Váňovou, kteráž „Ukolébavku“ (text od M. Cacké) od kapelníka Jos. Nesvadby výrazně a s citem zpívala. Největšího nadšení zbudil veterán českého zpěvu pan Karel Strakatý, jenž přednesem českých národních písní obecenstvo k hlučnému potlesku roznítil a svým krásným přednesem posluchače uchvátil.

Filadelfia. Na zdejším velkém divadle dala se slyšeti indianská primadonna, kterouž známý moravský skladatel a podnikatel divadel pan Strakoš našel na své

útraty ve zpěvu vzdělali dal. Co kollarurní pěvkyně předčí prý Miss Ohrha (tak se jmenuje zpěvkyně) všechny nyní žijící umělkyně téhož druhu. Rozněcujet Amerikány ještě u větší míře než svého času Jenny Lindova. Pan Strakoš, jenž báječných výsledků s touto zpěvačkou dosahuje, zamýšlí s ní umělecké cesty po Americe a Evropě podniknouti.

Krakov. (Demonstrace.) Onehdá byla v polském divadle malá hudební demonstrací. Ředitel orchestru — kovaný Němec, uvykl si mezi aktami vždy častovati obecenstvo polské mizernými valčíky a skladbami útvaru svého; avšak posléze zhnusilo se to obecenstvu a hlasitě žádáno „Mazura!“ Než Němec nedal se pohnouti, a když obecenstvo tím hlasitěji stálo na svém, hodiv šmycem vyšel z divadla. — Včera dne 21. března však za to tím většího potlesku dostalo se orchestru, když zavzněl „královský polonéz“ a hned po něm skočného zahrál „Mazura.“ — Neřídil více Němec, kterýž za nešetřnost k obecenstvu polskému ihned propuštěn byl, ale výborný nový ředitel Krakovan.

Kiev. Čteme v politicko-literárním deníku v Kieve pod názvem „Телеграф Киовскый“ vycházejícím v oddílu nadepsaném „Музыкальные Бѣсѣды,“ že tam v čase letošních koncertů — ode dne 8. do 22. února obdávavých — dávali koncerty: cellista F. Kletzer dva, houslista Ap. Kaťski dva, cellista A. Hermanowski dva a Moravanky, slečny Nerudové, tři koncerty, mezi těmi jmenovitě poslední se znamenitým úspěchem. — Lvovský „Przeгляд Powszechny“ též vzpomíná, že hudební rodina Nerudova na své cestě do Kieva měla ve Lvově účastenství v třetím hudebním večeru od Jednoty hudební dne 18. ledna zřízeném, odehravši jeden útvar Leonarda a Servaisa na dvojí housle a cello na základu národní písně anglické a druhý na nápěvy R. Schumanna, jehožto druhá věta tak roznítala obecenstvo, že na všeobecné žádání musela opakována býti. (V. D.)

Královec. (Königsberg.) Pan Alexander Dreyschock dával zde tři velmi četně navštívené koncerty. Zdejší dopisovatel do „Signale“ praví o něm, že Dreyschock náleží k nejimposantnějším klavírním velkomocnostem nyní žijícím. Před silou, jakouž v Lisztově rhapsodii osvědčil, před rychlostí, jakouž při provedení finale z Mendelssohnova koncertu do G-moll na jevo dal, musí sami umělci nejvyššího druhu obdivující stanouti a vřelým nadšením, kteréž Dreyschockovy passáže prochvívá, k tleskání uněšení býti.

Paříž. Známy uspořadatel obrovských koncertů v Londýně p. Jullien, pomínul se zde smyslem a zemřel dne 17. března. Jsa smyslů zbaven, přišel domů a ukázav své neteři nůž pravil: „Já tě zabiju!“ Nemám nic proti tomu, pravila dívka, kteráž svou přítomnost ducha neztratila; ale zahrej mi dříve arii na piccolo. Jullien šel hledat nástroj, co zatím dívka zmizela a jej do nemocnice odvésti dala. — Pan M. Sowiński dal tu velkou hudební soirée a osvědčil se co výborný a elegantní pianista. Skladby polské, jež přednášel, zajímaly zdejší obecenstvo. — J. Offenbach dokončil opět novou ope-

rettku „Dafnis a Chloe,“ v nížto co do svěžesti a pikantnosti nápěvů sám prý se předčil. — Na rozkaz císařovny Evgenie bude ve velké opeře provedena Wagnerova opera „Tannhäuser,“ jejížto text Gust. Vaez do franciny přeložil. Wagner odjel do Bruselu, kdež dne 24. a 30. března dva koncerty v divadle „de la Monnaie“ uspořádá.

Petrohrad. Vieuxtemps přibyl sem a dá tu dne 21. března svůj první koncert. Též Alex. Dreyschock sem přijel.

Tarnov. I k nám také jednou zavítaly milí — dávno nevidění hosté, dvě totiž vlnadné sestry: Thalia a Filomela. Dne 18. března představili divadelní ochotníci při velkém sjezdu šlechty z celého okolí ano i ze vzdálenějších míst, jako to z Krakova, z Řešova, z Bochně — známou již i v Čechách výbornou veselohru Kořeňovského p. n. „Okružně“ (Obžinky) a mezi aktami zpívala diletantka, paní Mecensefi-Pol, schválně z Krakova sem přibyvší, kavatinu ze zpěvohry „Náměsíčnice“ a útvary polských skladatelů, totiž balladu od Troszla („Ona się śmiała“) a líbeznou píseň od Moniuszki („Prządka“) (Pradlena). Znamenitý příjem tohoto představení odevzdán zdejší opatrovně sirotků. (—r.)

Varšava. Zdejší skladatelé zpěvoher pracují jakoby o závod — neb již opět se dovidáme, že p. Gabr. Różniecki končí novou operu pod názvem „Krzyż wojskowy.“ R. M. podává zajímavé zprávy, že p. Rudert, známý hotovitel nástrojů hudebních zhotovil, housle dle rozměru a formy houslí Groblicze, slavného před 250 lety v Polště lutnisty Krakovského, a bavící v Paříži Polák p. Ostrorog, že vynalezl nový hudební nástroj — zlepšenou to fisharmoniku — jež „Melodinou“ nazval.

Z Vídně. Pro uprázdněné místo profesora piana na zdejším konservatoriu navrhnuti jsou pan Alex. Dreyschock a paní Schumannová, z nichžto však prý první přednost dostane.

Dur a moll.

(K. M. z Webrů.) Vkus a jemný cit K. M. Webra osvědčil se zvláště v Londýně při provozování „Hymny na Boha.“ Některé hlasy přehlídly při jistém místě „piano.“ „Pst! Pst!“ volal na ně mistr — „mluvili byste také tak na hlas, kdyby zde byl dobrotivý Bůh?“

(Rossini o Zumstegu.) Rossini pravil takto o slavném skladateli oper J. R. Zumstegu: „Zumsteg musel býti velmi bohatý muž; nebo z jedné jeho opery dvacet bych jich utvořil.“

Gt. Jaký rozdíl jest mezi rytíři středověku a moderními pianisty?

! Odp. Docela žádný, oba provozují pěstní právo.

Listárna.

Panu V. D. v Krak. Životopis St. máme; pošlete nám laskavě životopis některých novějších polských skladatelů. Panu K. v N. Vyjde příště.